

Ya Hu Ve Adem 27

– KENAN KOÇ · 23 Ocak 2017

8.3-) Sıfat-ı Sübutiye (Sıfat-ı Meani, Sıfat-ı Zatiye)

Sübut; sabit olma, gerçekleşme, meydana çıkma, şüpheyeye ve kuruntuya yer bırakmayacak şekilde açık olma anlamlarına gelir. Bu sıfatlar bizce malum ve açıktır. Çünkü bu sıfatların aynı, kemaliyet düzeyinde değil de içlerinde eksikliklerini barındırarak, mevcudatta da vardır.

8.3.1-) Tekvin

Allah'ın bilfiil icad etmek, yaratmak şanından olan sıfatıdır:

"O'nun emri, bir şeyi dilediği zaman ona yalnız "kün" demesidir. O da oluverir."(36/ 82), "Bir şeyin olmasına hükmettiğinde ona "ol" der; o da derhal oluverir." (2/117), "Bir şeyin olmasını dilediğimiz zaman, o şeye "ol!" deriz, olur." (16/40).

Kainattaki her şeyi yoktan var eden (ibda eden) ve aralarında bir nizam kuran yalnız Allah'tır. Bu arada, yoktan var olmak kula ya da mümkünata göredir. Çünkü mümkünatın kendi izafi varlığı, yok iken var olmuştur. Ancak gerçekte kâinat, vardan var olmuştur ki o var da, Allah'tır. Daha önce belirttiğimiz gibi, mutlak hiçlik yani yokluk, zaten yoktur. Olması muhaldir. Bu durumda da, mutlak yokluğun yokluğu, mutlak varlığın varlığı demektir. Allah'ın âlemleri yaratıp yok etmesi, kullarını yaratıp yaşatması, onları beslemesi, sonra da öldürüp başka bir âleme onları götürmesi, hep bu tekvin sıfatının tecellisi ile olur.

8.3.2-) Hayat

Diriliktir. Allah'ın ilim, irade ve kudret sıfatları ile sınıflanmasının bir gereği olarak, hayat sıfatı da vardır. Hayatı olmayan bir şey bilmekten, dilemekten ve yapabilmekten yoksundur. Bu sıfatlardan mahrum olan bir varlık ise, kendi kendine hiçbir şey yaratamaz. Hele bilgi, düşünce, dileme ve güç sahibi varlıkları yaratmaya asla kabiliyetli bulunamaz. Yaratılan, yaratıcısında bulunmayan vasıfları taşıyamaz.

Doğa; varlığı nesnelere bağlı olarak düşünülüp, onun dışında varlığı bulunmayan şuarsuz bir varlıktır. Doğa ile kastedilen, nesnelere harici, yani madde ötesi bir şuur değildir. Bundan dolayı doğa ilim, irade ve kudretle nitelendirilemez. Böyle bir varlık da, yaratıcı ya da oluşturucu sıfatını taşıyamaz. Akıl, irade ve kudret sahibi milyarlarca varlığın

mucidi olamaz. Sonuç olarak kâinatın yaratıcısı olan Allah, Hayyü'l Kayyum'dur (Hem kendisi diri, hem de her şeyi diriltten ve ayakta tutandır).

"Hayat veren ve öldüren O'dur. O, bir şeyin olmasını dilediği zaman, "Ol!" der, olur..." (40/68) O'nun diriliği ve ayakta duruşu kendinden olmak zorundadır. Yani Vacib'ül vücuttur.

"Ölmek şanınadan olmayan, daima hayat sahibi olana (Allah'a) dayan" (25/ 58)

"Kendinden başka ilah olmayan Allah (ezeli ve ebedi olan ehad), hayat ile diri, baki (ebedi) ve zatı ile kaimdir." (3/ 2)

Vücut sıfatının kemali, vücudun her an diri olmasıylaadır. Bu nedenle hayat, Allah'tan ayrılmayan kemal sıfatlardan biridir. Hayatın zıttı memat (ölü) demektir. Ölü olmak ise, Allah için muhaldir. Ezeli ve ebedi hayat sahibi, yani gerçek hayat sahibi tek varlık olabilir ki O'na Allah diyoruz.

8.3.3-) İlim

Bilmek idrak etmek demektir. Allah'ın ilmi, yaratıkların ilmi gibi basit ve sınırlı değildir. Bütün kâinatı içten ve dıştan çevreler. Allah'ın her şeyi bilmesi demek, O'nun bilgisinden hiçbir zerrenin hariçte kalamayacağıdır. Yani O'nun ilmi içre olmayan hiçbir zerre olamayacağı demektir. Hiçbir varlık düşünce ve eylemini Allah'tan saklayamaz. Nedeni, Allah'ın haricinde O'ndan bağımsız bir varlığın olamamasıdır.

"Allah her şeyi en iyi bilendir." (8/ 175)

"Allah, gözlerin hain bakışlarını ve kalplerin gizleyeceği her şeyi bilir" (23/ 17),

"Allah, gizlediğiniz veya açıkladığınız şeyleri bilir." (16/19),

"Rabbimiz, sen bizim gizlediğimiz ve açıkladığımız şeyleri bilirsin. Zaten yerde ve gökte Allah'tan hiçbir şey gizli kalmaz!.." (14/38)

Allah, kainatta olmuş ve olacak her şeyi (olmuş ve olacak, insana bağlı bir yargıdır), gizli ve aşıkari (gizli ve aşıkari, gözlemleyene ve onun bilinç boyutuna bağlı bir yargıdır) daima ve tam olarak bilir. İlmin zıttı cehil (cahillik, bilmemek), gaflet (bildiğinin farkında olmamak, bildiğini bilmemek, bildiğinden ayrı düşmek, dalgın olmak) ve unutkanlıktır (bildiğini unutmak, kaybetmek). Bunlar Allah için muhaldir. O'nun ilmi ebedi ve ezeldir. Hiçbir şey O'nun ilminin dışında kalmaz.

Allah'ın isimlerinden biri de Alim'dir. Allah'ın sadece kuru bilgi anlamında değil, her şeyi kapsayan bilinç olarak her şeyin bilincinde olarak ilim sahibi olduğunu belirtir.

Yani Allah, şuursuz ya da örtülü bir şuur sahibi değildir. Maddedeki örtülü şuura bakarak, hatta bu örtülü şuurun bitki ve hayvanlarda biraz daha açık şuura yaklaşmasına ve insanda en belirgin hali almasına dayanır. Yaratıcı özün, insani anlamda bir idrake değil, gizil bir şuura sahip olduğu ve bu şuurun ancak insanda açık hale geldiği ileri sürülebilir. Örneğin; bir bitki tohumunda gizil olarak o bitkinin tüm kapasitesinin bulunması, buna rağmen o tohumun, o bitkiye ait özellikleri tohumken yaşayamaması ancak bitki olduğunda bunların açığa çıkması gibi. Ama bu düşüncenin ötesinde, İslamiyette Allah, örtülü bir şuurun değil, kemal şuurun sahibidir. Bu şuur şimdilik en olgun haliyle insanda açığa çıkmış değildir. Allah'ta ezelden ebede kemal halde vardır. İnsan ise bildiğimiz varlık âleminde, bu şuur en üst düzeyde açığa çıkarabilen ama yine de Zaat'ın şuurunu idrak edemeyecek kadar aciz bir şuur sahibidir. Çünkü her şeyi kuşatıp her şeyi kendinden olduranın bilinci de her şeyi kuşatır. Allah'ın bir özelliği de, sınırsız bilinç olmasıdır. Tasavvufî ifadeyle âlemlerin Allah'ın ilmi ve kudretinden meydana gelmesi, her şeyin özünün evrensel bilinç ve evrensel enerji olması demektir.

8.3.4-) İrade

Dileyebilmek ihtiyar edebilmek sıfatıdır. İhtiyar ve ihtiyari, dışardan zorlamayla değil; kendi dileği, arzusu, isteği ile bir şeyi yapmak demektir. Allah, yaratacağı şeyleri bu irade sıfatıyla, hikmetine göre meydana getirmeyi diler. Dilediği şey, mutlaka olur. O dilemedikçe hiçbir şey vücuda gelmez.

Hiçbir varlık ve olay kendiliğinden var olmayacağı gibi kendiliğinden de yok olmaz. Ancak Allah'ın sünnetullahı dahilinde cereyan eden olaylar sonucu meydana gelir ve ortadan kalkar. Bu da Allah'ın dilemesi anlamındadır. Sünnetullah, ilahi kanunlar, kainat düzeni, doğa kanunları, yaratılış sistemi ve oluş tarzı Allah'ın yaratış tarzıdır. Sünnetullah'a ters hiçbir oluşum olamayacağından, Allah hakkında herhangi bir şeyi oluşturma ya da oluşturmama zorunluluğu düşünülmez. Dolayısıyla O, her şeyi kendi dilemesiyle yaratmış olur. Hiç bir şeyi yaratmaya ya da yok etmeye, şu veya bu şekilde varlık ve olayları geliştirmeye mecbur değildir. Çünkü mecburiyet bir acizlik halidir.

"Allah dilediğini hemen yapar" (Hud 107)

İrade kelimesi revede kökünden gelip, bir şey üzerine karar kılmak ve onu yapmaya azmetmek manasına gelir. Allah tam ve kâmil bir iradeye sahip olduğu için olabilecek veya olmayabilecek her şeyi, dilediği zamanda ve dilediği vasıfta yapar veya yapmaz. Her şeyi Allah'ın dileyerek ve irade ederek oluşturması düşüncesi, her ne kadar bir çok tasavvuf ekollerince kesin doğru olarak kabul edilir. Ancak ; günah ve sevap kavramlarını kulun mesuliyetinden alıp Allah'a izafe ettiği zannıyla, Sünnetullah kavramını derinlemesine idrak edemeyenlerce pek de mantıklı görülmemektedir. Ancak Allah'ın dilemediği şeylerin oluşması da mutlak irade sahibinin Allah olmadığını gösterir ki asıl bu düşünce mantıklı olamaz.

Öyleyse daha önce de kısmen bahsettiğimiz gibi, bu çoğu idrakte çözümsüz bir meseledir. Bu idraklere çözüm için, İslam âlimlerinin; hatta hadislere göre Hz. Muhammed'in de söylediği gibi kaza, kader, hayır, şer konularında fazla tefekküre girilmemesi gerektiğini belirten bir belirsizlik felsefesini tavsiye edebiliriz. Yinede belirtmekte fayda vardır ki, fikrimize ve bazı İslam âlimlerine göre, Allah, insana dileme ve irade etme serbestliği vermiştir. Diledikleri ve irade ettiklerini , iyi yada kötü olmasına bakmadan oluşturan güçtür. Bu yüzden hem olayları oluşturan aslen Allah'tır; hem de bunları dileyip irade eden insan mesuliyet sahibidir.

O halde ; insan uzaktan kumandalı bir robot değil, istek ve iradesini yaşama gücü verilmiş deyim yerindeyse bir tanrısal yaratıktır. Her oluş ve insanın başına gelen herşey, kendi düşünce ve isteklerinin, başka güçlerin düşünce ve istekleriyle çatışması oranında meydana gelmektedir. İnsan kendindeki istek ve düşünceyi ne kadar güçlendirirse, başına gelecekleri de o oranda kendisi tespit edebilir. Ancak tüm bunların gerisinde, bize belki rastlantı ve kaosun etkisi olarak yansıyan ama özünde Zat'ın isteğine bağlı ve insan düşünce ve isteğini aşan olaylarda vardır. Bu gerçek, islami felsefede elinden geleni yapıp, dua etmek, gerisini Allah'a havale etmek olarak kendini gösterir.

8.3.5-) Kudret

"Şüphesiz ki Allah, her şeye hakkı ile kadirdir." (16/ 77, 24/ 45, 3/ 26, 50/ 33, 6/ 17, 30/ 50)

Kudretin zıttı acizliktir ve noksan bir sıfattır. Allah, noksan sıfatlardan beridir. Kudret, güç ve kuvvet manasına bir sıfattır. Allah, mümkünât üzerinde dilediğini yapmaya kadirdir. O'nun kudretine nihayet yoktur. Kâinat O'nun kudretine açık ve kuvvetli bir delildir.

8.3.6-) Sem'i ve Basar

Allah'ın her şeyi en iyi işiten ve en iyi gören olduğu, Kur'an da bir çok ayette zikredilmiştir (22/ 75, 42/ 11, 4/ 58). Allah her şeyi, bilemeyeceğimiz bir şekilde işitir ve görür. Görüp işitmesi bir alet, göz ve kulak gibi bir araç ve/veya kuvvetle değildir. Mutlak manada işitici ve görücüdür. Sem'i işitme, basar görme kuvvetidir. O'nun işitme ve görmesi yaratıklarınki gibi noksan ve hudutlu değildir. Her şeyi vasitasız işitip görür. Ancak vasıtalı

işitip görenlerin, işitip gördüklerini de görür. Vasıtalar vasıtasıyla işitip gören de O'ndan başkası değildir. O, gizli ve aşikâr, söylenenlerin ve olanların hepsini işitir ve görür. Hiçbir şey O'nun işitme ve görme sıfatlarının dışında kalmaz.

"Biliniz ki Allah, bütün yaptıklarınızı görür" (2/ 233)

örneğin göz vasıtasıyla gören kulun vasıtasıyla asıl gören de O'dur. Ayrıca görme vasfını vermediğimiz tüm mümkünâtın da (örneğin taşların, atomların v.b.) vasıtasıyla görücüdür. Tüm bunlardan beri olarak, vasitasız olarak da görücüdür.

Bizim görme ve işitme dediğimiz şeyler, ışık ve havadaki titreşimlerin, yani atom titreşimlerinin ve fotonların kendimize göre algılanmasından ibarettir. Âlemde ikilik değil teklik vardır. Gören de görülen de, (yani ışıktaki, fotonda, gözde, elektrik sinyali de, titreşim de, frekans da, vb,) her şey bize göre olup, hayal, hayalin aslı Allah'tır.

Âlemde ikiliği düşünen biziz. Çünkü ikilik üzerine yaratılmışız. Bizim var zannettiğimiz varlığımız, başlı başına ikiliğin kaynağıdır. Aksi de düşünülemez. Çünkü bir varlık yaratıldığı anda bir yerde, Olan'dan ayrı olarak yaratılmıştır. Olan kendisine bir ekleme yapamaz. Ama bu ayrı yaradılış da yaratılanın gözündeki bir ayrılıktır. Çünkü aslen ve mantiken Olan'dan ayrı bir oluşum da söz konusu edilemez. Olan'dan ayrı olarak gerçek anlamda başka bir oluşum olsa, ezelden ebede onunda Olan'la birlikte oluyor olmuş olması gerekir. Ama bu Olan'ın ikiliğini doğurur. Oysa Olan'ın ikiliğinden söz edilemez. Bunu düşünsek bile, olan iki ayrı varlık ezelden ebede olup aslında tek bir varlıktır.

Bu durumda biz, ikilik fıtratında olduğumuz halde tekliğe yönelmeli, tekliği bilip idrak etmeye çalışmalı ve O'nu yaşamalıyız. İşte bu da dindir. Bu nedenle Kur'an da da her an Allah'ı (Tekliği) anın der. İslam dini Allah ahlakıyla ahlaklanmaya, yani hep Tekliği, Tevhidi yaşamaya yönelmektir. Dünya hayatının imtihan olması da bundandır. Biz kendimizi ve her şeyi, dünya hayatında var zannediyoruz. Dünya hayatının yanılmasıyla öldükten sonra da kurtulamayınca cehennemimiz başlıyor. Tasavvufta Allah'da erimek, Allah'a ermek, Allah'ta yok olmak da bu anlatılanlara dayanır.

8.3.7-) Kalam bi nefsihi

Allah'ın sese, harfe, bu harflerden meydana gelen cümleleri tertiplemeye muhtaç olmadan konuşmasına denir. Kur'an, Kelamullah'tır. Kelamın zıddı dilsizliktir . Allah bundan beridir. Yaratıcı, her şeyi bilen, gören, işiten kudretin gerçek ve tek bilincin sessizliği, ancak O'nu duyup idrak edemeyen kulların noksanlığındandır.

Kelam bir manayı belirten, bir manayı anlatan söz demektir. Yani anlamı olmayan sesler, kelam değildir. Ancak anlam da, algılayana göre oluşur. Örneğin "sea" kelimesi, ingilizce bilmeyen biri için kelam değil sadece bir sözdür. Bilen için ise kelamdır. Allah'ın kelamı sestem sözden beri olup O'nun sözü, bize göre sessiz sözdür. Kul, "sea" sözünü işitip anlamayandan daha da alt seviyede olup, "sea" sözünü işitmez bile. Yani Allah kelamına karşı sağırdır.

Yüce Allah, kendi kadim kelamını dilediği zaman, şanına uygun şekilde meleklerine işittirir, bildirir ve anlatır. Allah'ın peygamberlerine dilediği şeyleri vahy ve ilham etmiş olması da bu kelam sıfatının bir tecellisidir. Allah'ın kelamı kadimdir. Yani Allah'ın tüm vasıflarında olduğu gibi kelam vasfı da ezelden ebededir . Allah şu zaman Meleklerine, Peygamberlerine kelamda bulundu, sonra sustu değildir. Allah'ın kelamı daimidir. Sadece o daim kelamı algılayabilecek bilinç düzeyine ermiş idrakin ortaya çıkışı ara sıra olur.

8.4-) Sonuç

Özet olarak, Allah'ın varlığı ve kemal sıfatları apaçıktır. Bunları düşünüp de doğrulamamaya imkan yoktur. Âlemde hiçbir şeyin yoktan var olamayacağı açıktır. Öyleyse bir ilk nedenin ve daimi varlığın olması da zaruridir. Hiçbir şey kendiliğinden var olamayacağı gibi, kendiliğinden hayat da bulamaz. Taş vardır, böcek ise canlıdır. Canlı cansız hiçbir şey kendiliğinden kıyılayamaz, hareket ve sükun hallerinde bulunamaz. Bütün bu dış âlemdeki varlıklardan, bakışlarımızı kendi içimize, nefis ve duygularımıza çevirdiğimizde; vücudumuzun her parçası ve hücrelerinin, vicdanımızın bütün duygu ve kavramlarının şanı çok yüce olan büyük Allah'ın, yaşatıp rızık veren bir yaratıcının varlığına daima şahitlik ettiğini görürüz. Ve Allah'ın içten ve dıştan her şeyi kuşattığını net bir şekilde kavrarız.

Bu kavrama bilincimiz kendi vücut boyutumuzda sınırlıyken olur. Aynı şekilde bilincimizi, örneğin bir atom boyutuna yöneltirsek, diğer atomların uyumuyla oluşan âlemin düzeni, dıştaki Allah'ı, atom altı parçacıkların uyumundan meydana gelen atomun kendi varlığı, içteki Allah'ı ispata bizi yöneltir. Ve bilincimizin tüm kainatı kapsayacak boyutta olduğunu düşünürsek, içimizdeki (tüm kainattaki) uyuma bakarak içteki Allah'ı müşahade ederiz. Ve kainatın dışında bir şey algılayamasak bile Allah ordadır. Yani Allah, panteizmin öne sürdüğü gibi, sadece evren ya da kainatla sınırlı değildir. Kâinat tümünden hadistir ve içten ve dıştan kuşatılmıştır. Allah'ın kâinatın varlığında var olması, bulunması, gerçeğin sadece bir kısmıdır. Allah bu hayalin (kainatın) yaratıcısı ve dışında olanıdır aynı zamanda. Yani "mekanın mekanıdır".

Sonuç olarak Allah, her şeyi içten ve dıştan kuşatmıştır. Kâinatı da. Ancak hemen belirtelim, Allah'ı kâinatla aynı düzlemdeki sonsuz mekanın kainat sınırları dışında da devam etmesiyle anlatmak zorunda kalmamız, gerçeği anlatmanın başka yolunu bulamamamızdan ileri gelir. Yoksa Allah, mekanın mekanıdır dememiz bile sanki Allah bir mekanla sınırlıymış, yani kainatla aynı düzlemdeymiş ama ondan genişmiş gibi algılanabilir. Ancak doğrusu O'nun lamekan oluşudur. Ve bu tarz bir oluşu anlatmaya kudretimiz yoktur. Ancak belki daha önce bahsettiğimiz şu çok ilkel örneği verebiliriz: Rüyamızdaki hayal aleminin bizim beyinsel fonksiyonlarımızın bir ürünü olduğu halde vücudumuzla mekansal bir ilgisi olmaması gibi... Allah'la kâinat arasında da vücutsal bir ilgi yoktur diyebiliriz (Elbette burada, Allah, bildiğimiz anlamda bir vücuttan da beridir).